

De overstap naar het voortgezet onderwijs

Schooljaar 2023 / 2024

Wat viel OCO op?

De belangrijkste signalen

September 2024

Helpdesk

OCO geeft antwoord op vragen van Amsterdamse ouders en leerlingen over school. Ieder schooljaar gaat een fors deel van deze vragen over de overstap naar het voortgezet onderwijs. In dit overzicht geven we inzicht in deze vragen. In het aantal, maar ook in het soort vraag. En we geven weer uit welk stadsdeel de vragen kwamen.

Toename aantal vragen

De helpdesk van OCO registreert iedere binnengekomen vraag. Vragen komen binnen via telefoon, mail, WhatsApp of het inloopspreekuur. De inloopspreekuren vinden plaats in de OBA (in Nieuw-West en Zuidoost). Het aantal vragen van ouders over de overstap naar het voortgezet onderwijs neemt toe. Wanneer we schooljaar 2023 / 2024 vergelijken met schooljaar 2022 / 2023, zien we een toename van 23%. Sowieso neemt het aantal vragen dat aan OCO gesteld wordt toe. Wanneer we beide schooljaren met elkaar vergelijken, zien we een algemene toename van 13%.

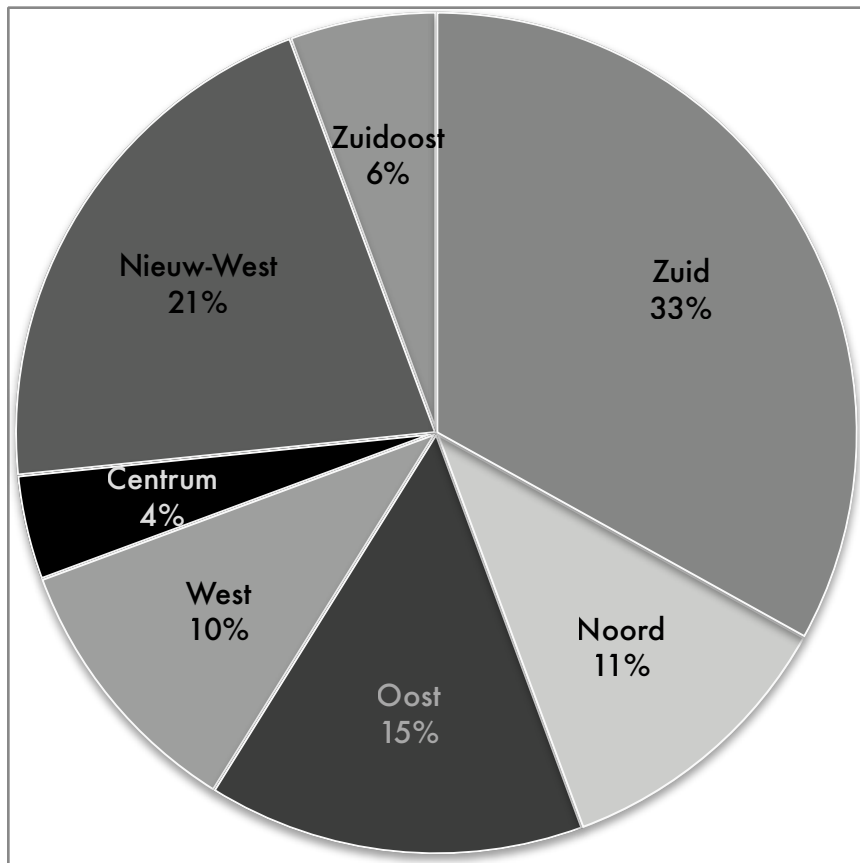
Schooljaar	Aantal dossiers	Aantal dossiers overstap VO
2023 / 2024	1900	438
2022 / 2023	1682	356
2021 / 2022	1313	331

Mogelijke verklaring toename aantal vragen

OCO is in schooljaar 2023 / 2024 het Oudersteunpunt Passend Onderwijs gestart. Via deze weg ontvangt OCO ook vragen over de overstap naar het voortgezet onderwijs, van ouders met een kind met een ondersteuningsbehoefte. Deze vragen zorgen voor een stijging in het aantal dossiers. In schooljaar 2023 / 2024 waren OCO en het Oudersteunpunt voor het eerst aanwezig op de ScholenArena. Daar hebben we veel ouders en leerlingen gesproken. Met 40 ouders is na afloop van de ScholenArena uitgebreider contact geweest. Aanwezig zijn op de ScholenArena is goed voor de naamsbekendheid en zichtbaarheid van OCO en het Oudersteunpunt.

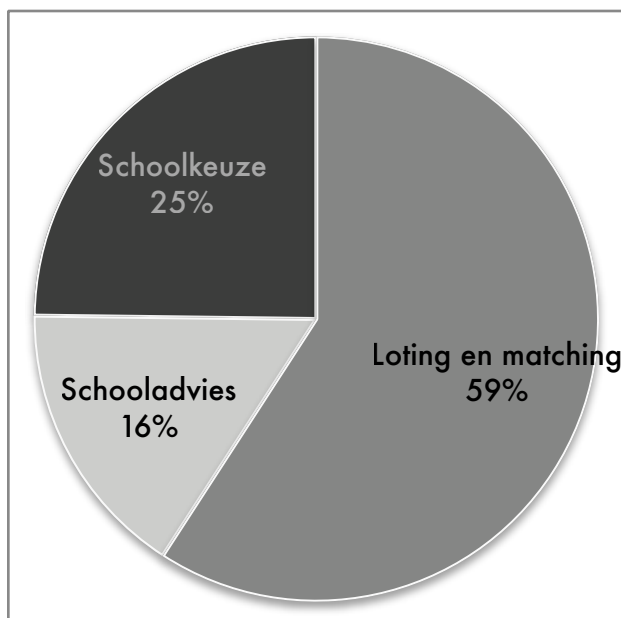
Vragen per stadsdeel

OCO registreert op welke basisschool de leerling zit. Veelal zijn gezinnen in hetzelfde stadsdeel woonachtig. De verdeling van dossiers over de overstap naar het VO per stadsdeel ziet er als volgt uit:

Vragen per thema

Bij het registreren van binnengekomen vragen, vinkt de helpdesk van OCO een thema aan. Wanneer het gaat over de overstap naar het voortgezet onderwijs, kunnen vragen over het schooladvies, schoolkeuze of de loting en matching gaan. Meer dan de helft van de vragen over de overstap naar het voortgezet onderwijs ging in schooljaar 2023 / 2024 over de loting en matching.

Veelgestelde vragen per thema:

Schooladvies

Ik ben het oneens met het schooladvies, wat kan ik doen?

Welke invloed heeft de doorstroomtoets op het schooladvies?

Zal ik toestemming voor de CAP geven?

Schoolkeuze

Mijn kind heeft een ondersteuningsbehoefte, welke scholen zijn geschikt?

Op welke scholen is de kans op uitloting groot?

Waar kan ik informatie over kwaliteit van scholen vinden?

Loting en matching

Kunnen wij ons beroepen op de hardheidsclausule?

Ik heb over de plaatsingsgarantie en staartverbetering gehoord. Hoe kies ik strategisch?

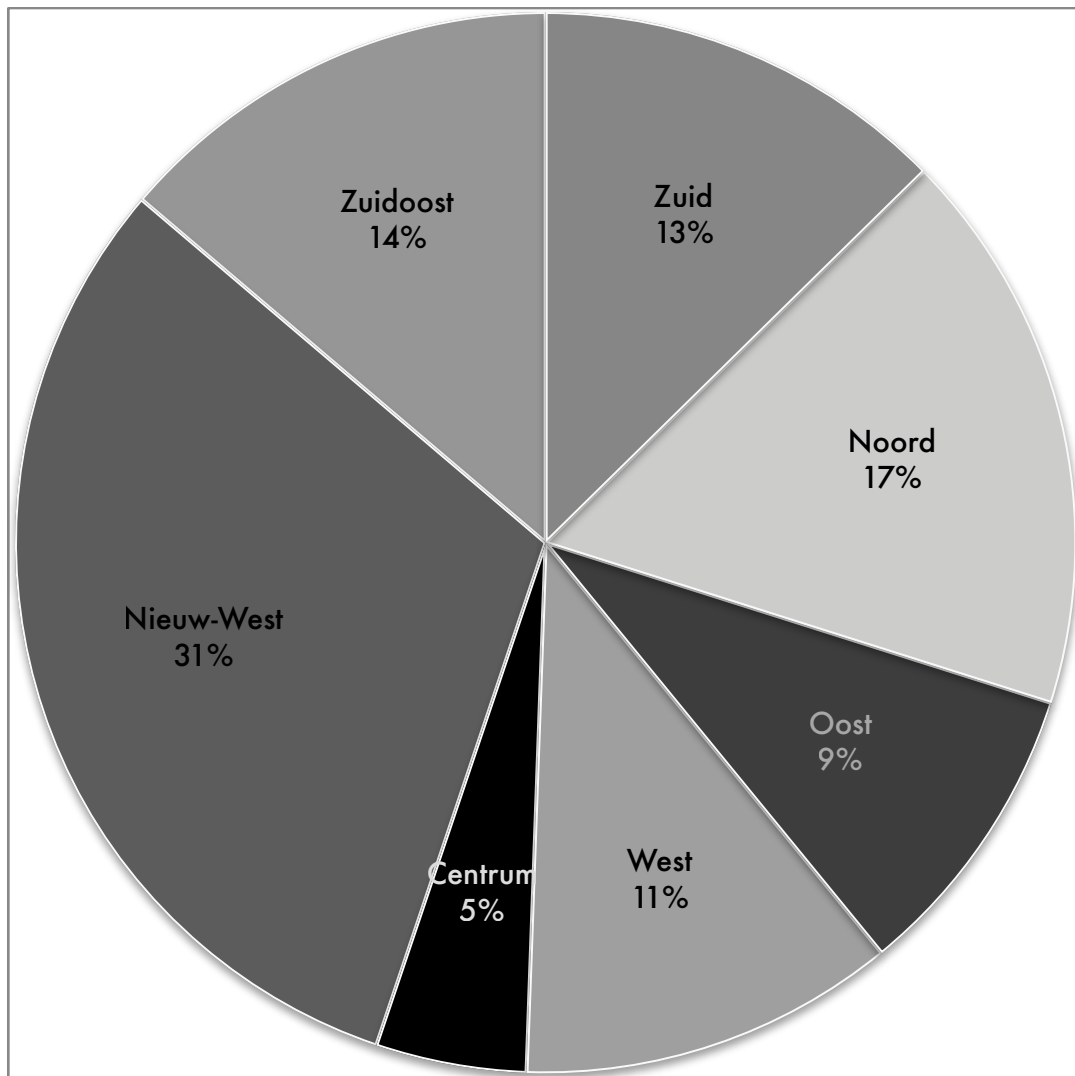
Hoe werkt deelname aan de tweede ronde?

Voorlichting

OCO organiseert ook voorlichtingsbijeenkomsten voor ouders en leerlingen over de overstap naar het voortgezet onderwijs. Tijdens een voorlichting geeft OCO in ieder geval uitleg over de verschillende schooladviezen, de doorstroomtoets, schoolkeuze, het voorkeurslijstje en de loting en matching. De uitleg is onafhankelijk en in lijn met de Keuzegids en de Kernprocedure.

In schooljaar 2023 / 2024 gaf OCO 83 voorlichtingen. De meeste voorlichtingen vonden plaats in de stadsdelen Nieuw-West, Noord en Zuidoost. In deze stadsdelen wonen de meeste ouders met een lagere sociaal economische status. Dit heeft impact op de mogelijkheden van een gezin. De mogelijkheden om over het advies in gesprek te gaan, maar ook de mogelijkheden om veel open dagen te bezoeken. OCO acht goede voorlichting in deze stadsdelen daarom van belang.

Voorlichtingen vonden plaats op scholen, in buurthuizen, bibliotheken en bij bijlesorganisaties (zoals Studiezalen en de IMC Weekendschool). Voorlichtingen duren een uur en zijn interactief. Ouders en leerlingen voelen zich vrij vragen te stellen.

Belangrijkste signalen

De vele gesprekken die OCO met ouders en leerlingen voert, zijn van onschatbare waarde. Door goed te luisteren, weet OCO wat er speelt. Waar lopen ouders en leerlingen tegenaan, als zij de overstap naar het voortgezet onderwijs maken? Hieronder de belangrijkste conclusies en ervaringen.

Krapte vmbo-t en vmbo-t/havo

Bij de loting en matching bleven 11 leerlingen ongeplaatst. Deze leerlingen werden handmatig nageplaatst. De leerlingen hadden allen een vmbo-t en vmbo-t/havo advies. Is de krapte verschoven? Van vwo naar havo, en nu naar vmbo-t? Welk effect heeft dit op de lijstlengte komende loting en matching? OCO pleit voor het behoud van een lijstlengte van 6 scholen voor de adviezen vmbo-t en vmbo-t/havo. Een lijstlengte van 9 scholen voor havo, havo/vwo en vwo zou voor ouders en leerlingen een verbetering zijn. Zij vinden het erg lastig om een lijst van 12 'voorkeuren' op te stellen.

Voorrang speciaal (basis)onderwijs

Leerlingen afkomstig van een school voor speciaal (basis)onderwijs kunnen voorrang krijgen bij de loting en matching, als de school van eerste voorkeur de nodige ondersteuning kan bieden. OCO merkt dat ouders, scholen voor voortgezet onderwijs en het speciaal (basis)onderwijs hier niet goed van op de hoogte zijn. En dat is een gemiste kans. OCO verzoekt om meer communicatie hierover. Zelf zal OCO het uitgebreid benoemen tijdens voorlichtingen op de scholen voor speciaal basisonderwijs.

Te laat plaatsingsbericht tussenvoorzieningen

De Tobiasschool ontvangt afgelopen schooljaar meer aanmeldingen dan dat er plek is. De school moet loten. In de week van 1 april 2024 maakt de school de uitkomst van de loting bekend. Dit is na sluiting van de aanmeldperiode voor het regulier voortgezet onderwijs. 31 maart 2024 was immers de laatste dag om de voorkeurslijst in te voeren. Ouders bellen OCO gestresst. Wat nu? Een deel van de leerlingen is afkomstig uit het speciaal basisonderwijs en zou voorrang kunnen krijgen binnen het regulier voortgezet onderwijs. In plaats daarvan dreigen zij nu in de tweede ronde terecht te komen (en is er juist minder kans voor deze leerlingen). De Apollo, een andere tussenvoorziening, bericht ouders ook in de week van 1 april 2024 of het kind geplaatst kan worden. Ook dit levert stress op.

Zo mailt een ouder:

'We hebben hem gisteren aangemeld. Ik kon in mijn keuze in ELK ook alleen maar de Apollo aanvinken. Dit heb ik inmiddels gedaan. Ze hebben 64 plekken en een overaanmelding. Wat maakt dat niet iedereen geplaatst kan worden. 2 april horen we er meer over. Het is wat allemaal. Ik heb gewoon geen plan B. Niks is passend en niemand kan ons echt verder helpen. Ik vrees dat hij dan

thuis komt te zitten. We gaan het maar afwachten en hopen en duimen dat hij geplaatst wordt.'

Zorgelijke toename strategisch kiezen

De plaatsingsgarantie is ingevoerd om alle leerlingen te plaatsen op een school van hun voorkeur. De staartverbetering is ingevoerd om leerlingen in de 'staart' (plek 9, 10, 11 en 12) aan een betere plek te helpen. Scholen voor voortgezet onderwijs maken dit mogelijk door hun capaciteit met 4% uit te breiden. Afgelopen loting en matching hebben meer dan 100 leerlingen hier profijt van gehad. OCO ziet echter twee belangrijke nadelen:

1. Het doet afbreuk aan de betrouwbaarheid

Tijdens iedere voorlichting legt OCO de loting en matching uit. Hoe werkt het? Van voorkeurslijst tot random lotnummer. De gemiddelde ouder kan de uitleg goed volgen. Loten is niet leuk, maar het voelt als een eerlijke manier. Met een notaris en een lotnummer dat achteraf bekend gemaakt wordt. De plaatsingsgarantie stelt gerust. Er blijft geen leerling ongeplaatst. Bij de staartverbetering dwaalt de gemiddelde ouder achter af. Het maakt de loting en matching complex. En waar leg je de grens? Er worden pechvogels geholpen, maar er blijven ook pechvogels achter. Bij de helpdesk merken we na afloop van de loting en matching hetzelfde. Waarom is de ene leerling, met een slechter lotnummer, wel op een bepaalde school van eerste voorkeur geplaatst? En de andere leerling, met een beter lotnummer, niet?

2. Het vergroot de kansenongelijkheid

OCO ziet een duidelijke toename in het aantal ouders dat strategisch kiest. Dit blijkt uit het aantal dossiers hierover en de vragen die ouders hier tijdens voorlichtingen over stellen. Het grote probleem is dat dit kansenongelijkheid met zich meebrengt. De hoger opgeleide ouder doorziet het systeem en maakt er gebruik van. De lager opgeleide ouder laat het volledig aan zich voorbij gaan. Ander probleem is dat resultaten uit het verleden geen garantie bieden voor de toekomst. Het zijn niet ieder jaar precies dezelfde scholen die populair zijn. OCO heeft afgelopen schooljaar tientallen ouders gesproken die met een strategisch opgestelde voorkeurslijst op een school terecht zijn gekomen die totaal geen voorkeur geniet.

OCO heeft intern besloten hier als volgt mee om te gaan. OCO is transparant over de werking van de loting en matching. OCO raadt ouders echter met klem af scholen op de lijst te zetten die geen voorkeur genieten.

Werking reservelijst

De reservelijsten werden afgelopen schooljaar (en de schooljaren daarvoor) samengesteld op volgorde van lotnummer. De 'slechtste' lotnummers bovenaan. In de klankbordgroep werd besproken dit in het vervolg mogelijk anders te doen. OCO is daar voorstander van. De slechtst geplaatste leerling zou bovenaan een reservelijst moeten staan. Zoals de leerling die afgelopen schooljaar als enige op nummer 12 van zijn/haar voorkeurslijst werd geplaatst. Een slecht lotnummer zegt niet automatisch dat je ook slecht geplaatst bent. Het is voor ouders van pechvogels moeilijk te verteren dat een leerling die in de top 3 geplaatst is, ook bovenaan een reservelijst kan staan.

Leerwegondersteunend onderwijs

OSB biedt vmbo, maar geen leerwegondersteunend onderwijs. OSB heeft brede brugklassen, de breedste van Amsterdam (van vmbo tot en met vwo). Leerlingen met een grote leerachterstand kunnen volgens de school niet bediend worden. Verschillende ouders namen hierover contact op met OCO. OSB heeft leerlingen afgewezen vanwege hun leerachterstand, nadat zij bij de loting en matching op de school waren ingeloot. OCO vraagt zich af hoe deze werkwijze zich verhoudt tot de wetgeving passend onderwijs. De afgewezen leerlingen werden genoodzaakt mee te doen aan de tweede ronde, en waren hun eerste ronde als het ware 'kwijt'. In de tweede ronde hebben niet alle scholen meer plek, onder andere Terra Nova (voorheen IJburg College). OCO is in gesprek gegaan met de zorgcoördinator en de directeur van OSB. Zij legden uit dat er binnen de school gemiddeld meer leerlingen opstromen dan op andere scholen in Amsterdam. Het differentiëren is echter complex, de klassen zijn groot. De ervaring leert dat leerlingen met een grote leerachterstand niet tot hun recht komen.

Er lijkt niet direct een goede oplossing voor het probleem en er zijn al verschillende dingen geprobeerd. Het lijkt OCO goed om de communicatie verder te verbeteren. Liefst ook op het moment dat ouders de voorkeurslijst invoeren. Kan er een waarschuwing verschijnen als leerlingen met een vmbo-advies OSB als voorkeur invoeren? *Is er een leerachterstand en gaat de voorkeur uit naar OSB? Overleg dan eerst met de intern begeleider van de basisschool of de zorgcoördinator van OSB.* Zo kan hopelijk voorkomen worden dat leerlingen dit schooljaar hun eerste ronde verliezen.